

ПРОБЛЕМИ КОНКУРЕНЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Функціональне призначення економічної системи в будь якому суспільстві насамперед полягає у забезпеченні товарообмінних процесів, задоволення потреб членів суспільства та формування спроможності суспільства до участі в міжнародних поділах праці та капіталу. Основним елементом економічної системи є підприємство, що є учасником товарообмінних процесів та взаємодіє зі споживачами задовольняючи їх потреби. Таким чином, розвиток економічної системи можливий лише за умови розвитку підприємств.

Економічний розвиток зумовлюють як зовнішні, так і внутрішні фактори. Одним із факторів є конкуренція – рушій прогресу, новизни в товарах, виробничих процесах, використанні ресурсів тощо. Відповідно, конкурентний розвиток підприємств є наслідком існування конкуренції на товарних ринках. Сутність конкурентного розвитку підприємств полягає у функціонуванні підприємств в конкурентному оточенні з дотриманням принципів та правил конкуренції. Однак, в сучасних економічних умовах для підприємств більш привабливими стають конкурентні способи розвитку, що дає можливість швидко отримати прибуток. До таких неконкурентних способів відноситься:

- реалізація продукції за завищеними цінами, в розрахунках яких підприємства завищують витрати, націнку тощо;
- реалізація продукції під відомими торговими марками, яка за якісними характеристиками таким не відповідає;
- приховування частини отриманого прибутку та заробітної плати, що дає можливість уникати виконання податкових зобов'язань;
- розповсюдження практики пов'язаного директорату, за якої одна і та ж особа одночасно може здійснювати керівництво кількома суб'єктами господарювання;
- надання переваги використанню посередницьких структур в ланцюжку від виробника до споживача, що сприяє штучному підвищенню ціни завдяки посередницьким націнкам;
- затримання виконання договірних зобов'язань в частині оплати за отримані товари, роботи, послуги, що впливає на акумуляцію фінансових ресурсів на конкретному підприємстві;
- створення перешкод у взаємодії постачальників та споживачів з конкурентами на ринку;
- розміщення асиметричної інформації про товар, виробника, умови реалізації, що вводить в оману не лише споживача, але й конкурентів на ринку;
- викривлення результатів торгів, тендерів, конкурсів з метою отримання єдиного доступу до конкретного ринку тощо.

Вказані вище способи сприяють перш за все накопиченню на підприємстві фінансових активів. За таких умов для конкурентного розвитку підприємств, що вимагає відмови від неконкурентної практики, необхідна наявність:

- 1) стимулів для конкурентного розвитку;
- 2) невідворотності покарання за порушення конкурентних ринкових засад та співрозмірності санкції за порушення із завданою шкодою;
- 3) конкурентної свідомості споживачів та інших учасників економічних процесів;
- 4) прозорості в державному та антимонопольному регулюванні діяльності підприємств, а також застосування принципу рівності прав та інтересів усіх суб'єктів регулювання;
- 5) саморегулювання на товарних ринках тощо.

Для підприємств, які обирають конкурентний напрям своєї діяльності, повинні бути доступні вищі прибутки та мінімальні підприємницькі ризики, аніж для підприємств, які розвиваються в неконкурентний спосіб. Одночасно, вагомим регулятором законності поведінки суб'єктів на ринку є існуюча система покарань за вчинені порушення, насамперед, конкурентного законодавства, оскільки «символічність» санкцій та можливість уникнення їх застосування є основною причиною порушень підприємств в т.ч. в сфері збуту продукції, рекламній діяльності, оподаткування, публічних закупівлях та ін. Також прозорість в

регулюванні діяльності підприємств повинна бути пов'язана зі зрозумілими використовуваними методичними підходами, застосуванні обґрунтованих засобів та інструментів регулювання, які міститимуть соціально-економічну доцільність.

Конкурентному розвитку підприємств, як протипага державному та антимонопольному регулюванню, може сприяти саморегулювання на товарних ринках, що пов'язане з існуванням асоціацій, об'єднань чи інших структур, які формуватимуть правила поведінки на товарних ринках та контролюватимуть дотримання вказаних правил.

Отже, конкурентний розвиток підприємств – це засада економічного розвитку держави, в основі якого закладено інноваційний підхід та отримання прибутків завдяки конкурентним перевагам, повне задоволення потреб споживачів за відсутності асиметрії інформації на товарних ринках.